RESUM EXECUTIU

09.05.2016
INICI

17.01.2018
FINAL

Agenda Besòs

BR

BARCELONA
REGIONAL

AGÈNCIA
DESENVOLUPAMENT
URBÀ

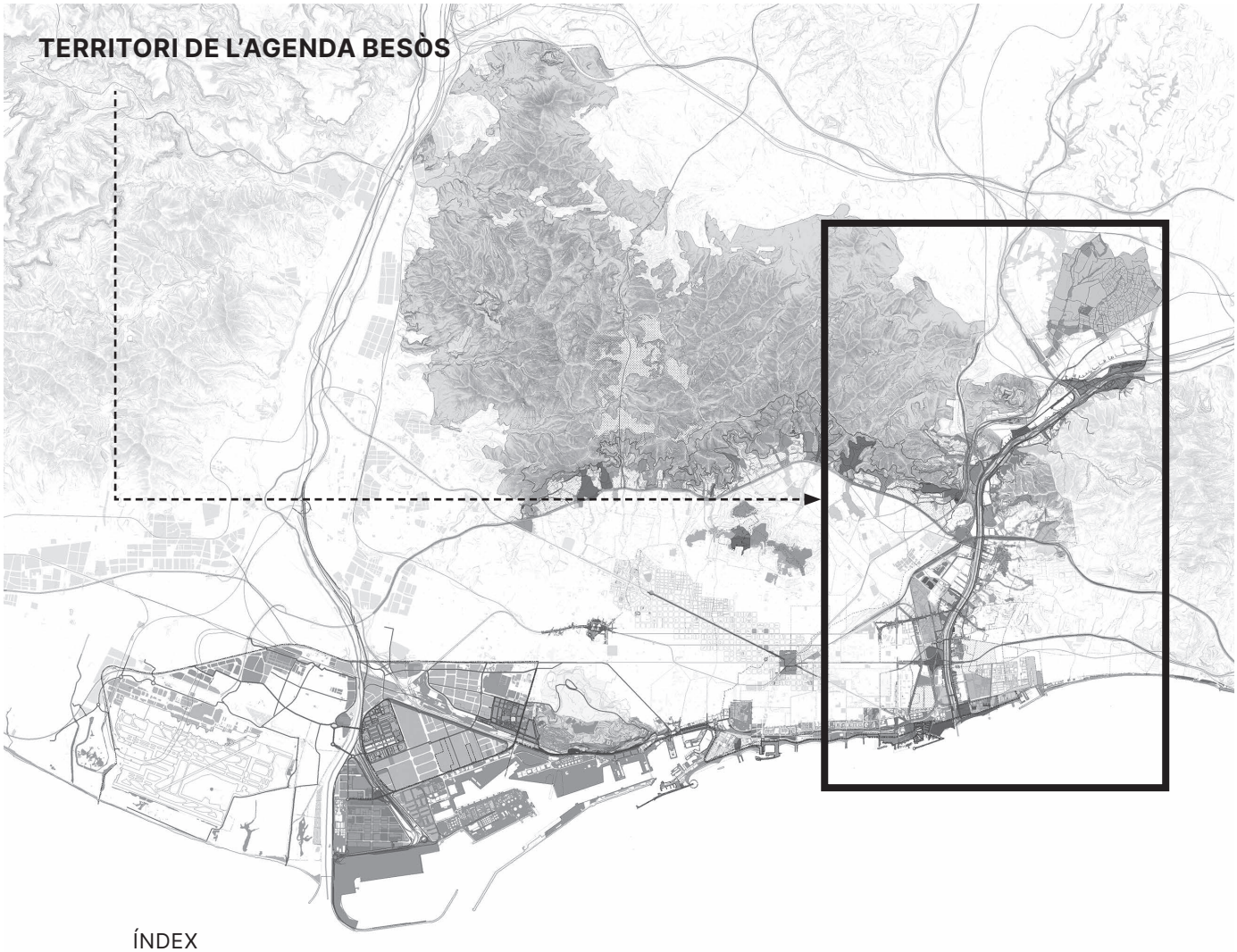

ÍNDEX

1. L'Eix Besòs

2. Agenda Besòs

3. Pla d'Acció

4. Pla de treball

Agenda Besòs

L'Agenda Besòs és el darrer document estratègic que Barcelona Regional ha redactat sobre l'àmbit del Besòs. En l'encàrrec, realitzat pel Consorci del Besòs i on Barcelona Regional ha estat l'oficina tècnica, també hi han participat l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans (IERMB) i l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'Agenda compta amb la implicació dels equips tècnics i polítics dels cinc municipis del Besòs, Badalona, Barcelona, Santa Coloma de Gramenet, Montcada i Reixac i Sant Adrià de Besòs, per consensuar una estratègia compartida que aposta pel desenvolupament urbà de tot aquest àmbit aquests pròxims anys. Un procés de treball conjunt que ordena les iniciatives i els recursos existents i prioritza projectes amb l'objectiu principal de millorar la qualitat de vida dels veïns i veïnes del Besòs, generant noves oportunitats econòmiques i d'ocupació. Una estratègia on es proposen desplegar polítiques socials de manera conjunta, i s'articulin dinàmiques de col·laboració i projectes compartits al territori.

El Pla d'acció que s'incorpora a l'Agenda s'ha elaborat a partir dels objectius i les línies estratègiques definits per desenvolupar la nova visió de l'Eix Besòs. Aquesta visió en concreta en un conjunt de 130 projectes, accions i activitats ordenades segons cinc escales d'intervenció: l'aigua, la llera i la vora del riu, els barris i la metròpoli.

1 L'Eix Besòs

L'Eix Besòs comprèn els termes municipals de Badalona, Montcada i Reixac, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramenet i els districtes de Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí de Barcelona. És un territori que es localitza al llarg de la conca baixa del riu Besòs, des del congost que forma al travessar la Serralada Litoral (incloent-hi els estreps de Collserola i la Serralada de Marina) fins al seu pla deltaic i desembocadura al mar.

Avui, al Besòs hi viuen pràcticament un milió de persones, el que representa el 30 % de la població de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i el 12 % de la població de tota Catalunya. Amb una superfície de més de 80 km², el Besòs s'articula en 98 barris constituint el paisatge social més complex i divers de tota Catalunya.

Malgrat tenir elements geogràfics potencialment estructuradors, com són la plana litoral i la façana marítima, el propi riu Besòs, Collserola o la Serralada Marina, la manca d'una visió integrada del territori agreujada per una llarga història de creixements urbans desordenats, han fet que avui el Besòs sigui un territori fragmentat i confús sense un projecte de desenvolupament urbà definit.

Tot i això, a mesura que la mirada metropolitana adquireix rellevància, territoris com el Besòs assoleixen elements de gran potencial gràcies a la seva centralitat i posició estratègica d'accessibilitat en relació a la gran regió metropolitana de Barcelona.

El Besòs esdevé clau com a territori d'accés Barcelona des del Maresme i el prelitoral vallesà i avui constitueix el principal corredor d'entrada i sortida de la ciutat, el que es tradueix en una gran concentració d'infraestructures viàries i ferroviàries d'alt valor estratègic. És llavors quan pràcticament el miler d'hectàrees de sòl productiu d'aquest territori, i en concret els polígons que es localitzen al llarg del corredor de la conca baixa del Besòs, enmig d'un entorn urbà, esdevenen espais amb un alt potencial per la ubicació de nous ecosistemes productius que requereixen factors de localització associats a la densitat urbana.

El Besòs, alhora, és també un territori estratègic pel funcionament del metabolisme urbà i contribueix enormement al medi ambient metropolità. La recuperació mediambiental del riu Besòs, la modernització i cobertura de la depuradora del Besòs a Sant Adrià, una de les més grans d'Europa en un entorn urbà, la millora de les depuradores de la conca, la construcció dels Ecoparcs, les millores de la planta de valoració energètica, les millores de les plantes de generació d'energia de cicles combinats, la construcció de deixalleries i una llarga llista de polítiques i programes de caràcter municipal i metropolità que han canviat de manera radical la qualitat ambiental d'aquest territori i esdevenen un referent a escala europea.

16 Barris vulnerables

dels 25 més vulnerables de l'AMB

28,5%

de la població resident en situació de risc de pobresa extrema o moderada

24,4%

població de l'AMB en situació de risc de pobresa extrema o moderada

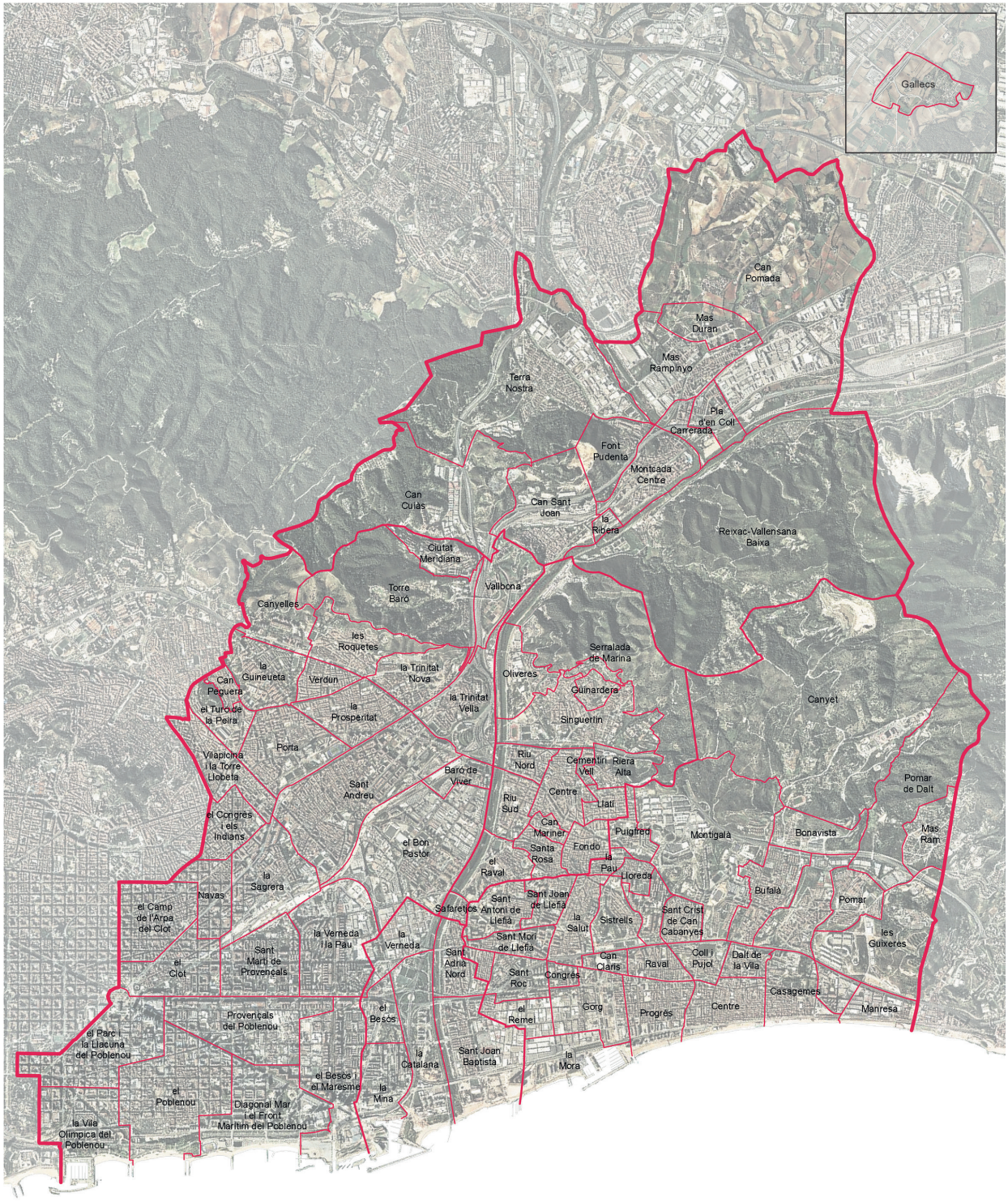

98 Barris
més de 100 nacionalitats

1 milió de persones

24,6%
de població estrangera

22,2%
població estrangera a l'AMB

30%
de la població de l'AMB

12%
de la població de Catalunya

2 L'Agenda Besòs

El Besòs, per què ara?

UNA HISTÒRIA DE PROGRÉS: DELS DEUTES DEL PASSAT AL POTENCIAL DEL PRESENT

Històricament, el Besòs ha patit la persistència d'alts nivells de vulnerabilitat urbana en determinats barris, agreujats recentment per l'impacte de la crisi econòmica. Avui, per exemple, el Besòs concentra **16 dels 25 barris més vulnerables de l'àrea metropolitana**. L'existència de processos d'exclusió i segregació social en determinats barris ha fet que el Besòs hagi estat, tradicionalment, un **territori estigmatitzat**. Malgrat els esforços dels ajuntaments per resoldre moltes de les problemàtiques d'escala local heretades del passat, el Besòs ha patit una **manca d'inversió** en relació a altres àmbits metropolitans. Al Delta del Llobregat, per exemple, la presència de grans infraestructures estratègiques com el port i l'aeroport i la concentració de polígons industrials ha propiciat, històricament, l'atracció d'inversions generant un major nivell de desenvolupament.

Tanmateix, avui el Besòs és un **territori amb un gran potencial** de futur gràcies a elements com la seva centralitat i accessibilitat respecte a la gran regió metropolitana de Barcelona. De vertebrar-se entorn de les infraestructures blau-verdes, d'incorporar una major naturalització dels teixits urbans i les seves vores, potenciant els espais oberts, d'esdevenir un corredor productiu i de coneixement i un espai d'acollida on la diversitat es transformi en riquesa gràcies a un treball en comú. De transformar, en definitiva, l'estigma del passat en l'orgull d'una identitat consolidant un projecte compartit de futur amb vocació metropolitana.

UN PROCÉS DE TREBALL CONJUNT QUE NO PARTEIX DE ZERO

La definició de l'Agenda Besòs no parteix de zero. El procés de col·laboració entre administracions i agents del territori per la transformació i la millora del Besòs s'inicia ja a la dècada dels noranta amb el **projecte de recuperació mediambiental del tram final del riu Besòs** i la creació del Parc Fluvial. Des d'aleshores, gràcies a la creació del Consorci del Besòs la col·laboració intermunicipal s'ha anat consolidant com la via més productiva per millorar la qualitat de vida i ambiental dels barris a l'entorn del riu Besòs, en una clara aposta cap a un desenvolupament urbà sostenible.

Els antecedents de projectes de millora al Besòs són, entre altres, el **Pla Besòs** (2012) impulsat per l'Oficina Tècnica del Besòs (OTB), que posteriorment quedaria annexada al Consorci del Besòs, la **Llei de Barris** impulsada per la Generalitat de Catalunya entre 2004 i 2010 i que va beneficiar 11 Projectes d'intervenció integral (PII), i, actualment en execució, els set **Plans de Barris** que promou l'Ajuntament de Barcelona al marge dret del Besòs. L'Agenda Besòs té en compte aquestes experiències i pretén **donar continuïtat** a les sinergies generades fins ara aprofitant el coneixement i les bones pràctiques.

LA URGÈNCIA DAVANT SITUACIONS D'EMERGÈNCIA SOCIAL

L'Eix Besòs és un dels territoris que més ha acusat la darrera crisi econòmica. La prolongació del període de crisi i la persistència de les dificultats per trobar feina entre la població aturada ha comportat un col·lapse del sistema de protecció social amb el consegüent **detriment de les condicions de vida i un augment de la pobresa**. Si bé aquestes dinàmiques no han afectat amb la mateixa intensitat a tots els col·lectius de la població ni a tots els barris per igual, **la crisi ha evidenciat de nou l'elevada vulnerabilitat del Besòs**. Una vulnerabilitat que respon a elements estructurals com ara una **complexa realitat socio—territorial, un aïllament físic derivat de la discontinuïtat i la fragmentació urbana, i una alta densitat poblacional** generada en part per l'elevada implantació de polígons d'habitatges durant els anys seixanta i setanta.

HORITZÓ: PDU I FINANÇAMENT

L'objectiu de l´Agenda és consensuar un projecte de transformació de l'Eix Besòs basat en la millora de la qualitat de vida i la convivència. Fer-ho realitat dependrà del compromís de finançament de tots els agents locals i supramunicipals del territori. L'Agenda, per tant, ha d'esdevenir també un instrument de pressió des d'on negociar i atraure inversions provinguin de la Generalitat de Catalunya, de l'Estat Espanyol o de la Unió Europea. El resultat conjunt i coordinat sempre serà superior a la suma de les parts. Amb la definició d'un nou Pla Director Urbanístic Metropolità (PDU) a l'horitzó, l'Agenda Besòs també ha d'esdevenir l'espai de referència des d'on es consensuï una proposta de futur pel Besòs a mig i llarg termini en matèries diverses com les infraestructures, la mobilitat, la qualitat ambiental o els equipaments i els serveis.

Del Pla a l'Agenda

El canvi de naturalesa i d'escala dels desafiaments de la metròpolis actual reclamen d'una nova manera de fer urbanisme: Articular noves aproximacions i mecanismes que donin resposta a aquelles qüestions més rellevants a les què s'enfronta un territori com el Besòs. Un urbanisme que desbordi uns límits administratius (barri, districte, municipi) que la pròpia realitat urbana ha difuminat en un continu edificat; que prioritza aquelles inversions més necessàries segons el bé de la col·lectivitat en una societat cada vegada més diversa i desigual; que aposti per una gestió conjunta dels serveis i dels equipaments col·lectius; i, en definitiva, que millori els sistemes de gestió actual i definir-ne de nous que donin resposta a les necessitats de la ciutadania en un context de crisi i d'incertesa.

Per tal de fer front a tots aquests reptes cal posar en pràctica dinàmiques innovadores de gestió i planificació del territori. Anar més enllà del pla i la planificació tradicional i definir nous instruments de governança. Passar de la planificació al procés, i del pla a l'Agenda.

Una Agenda és un procés. Una manera de treballar coordinadament per la gestió del territori amb vocació de continuïtat en el temps. Un instrument que estableix les bases per implementar polítiques i executar projectes d'efecte catalitzador des del consens, adaptable a les dinàmiques i les necessitats canviants de la societat. Justament, l'Agenda Besòs ha d'esdevenir aquest espai de diàleg pel Besòs. Un instrument compartit des d'on consensuar estratègies i intervencions de diferent temporalitat. Un instrument que permeti canalitzar les planificacions existents i futures, per compartir-les i consensuar-les entre els municipis i la ciutadania, però també per poder executar-les a través de la recerca de compromisos de finançament per part de les administracions locals i supramunicipals.

Núvol de paraules clau «Territori Besòs», a partir de les entrevistes.

Finalitat de l'Agenda Besòs

L'Agenda Besòs té com a finalitat definir una estratègia d'acció compartida i consensuada entre els cinc municipis que pertanyen a l'Eix Besòs. L'Agenda es concreta en tres pilars que, alhora, estructuren els treballs que s'han desenvolupat fins ara:

- **La visió estratègica:** la definició d'uns objectius i unes línies estratègiques a partir de l'elaboració d'una diagnosi transversal del territori.
- **El Pla d'Acció:** la concreció de les línies estratègiques en un conjunt de projectes i actuacions que s'implementen en diferents escales d'intervenció amb una priorització segons criteris temporals, pressupostaris i de retorn social.
- **La Governança:** la configuració d'una governança basada en la col·laboració entre els municipis de l'Eix Besos i amb els agents del territori que enforteixi el Consorci del Besòs amb nous marcs i espais de cooperació.

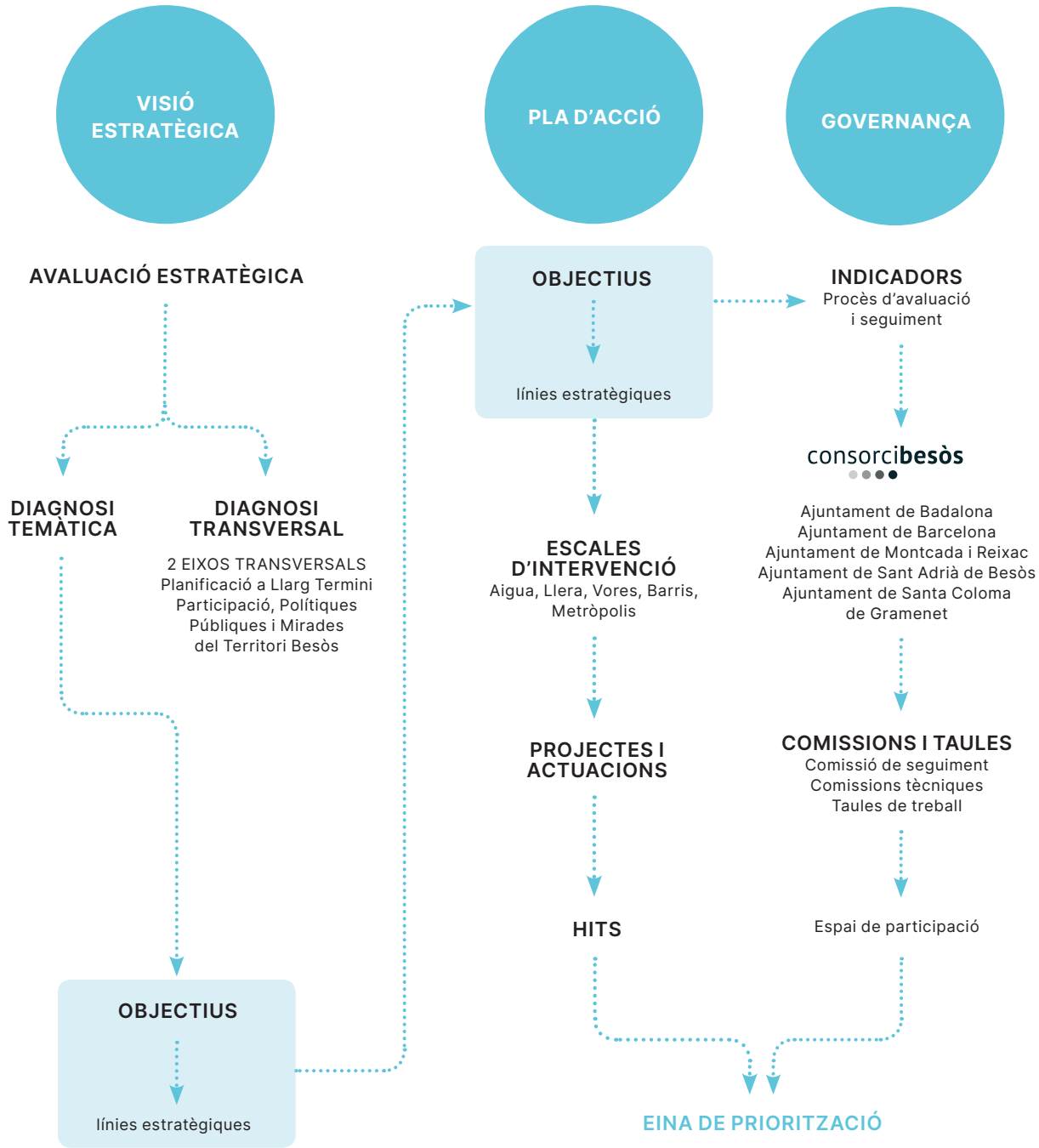

Documents de l'Agenda Besòs

EIXOS TEMÀTICS

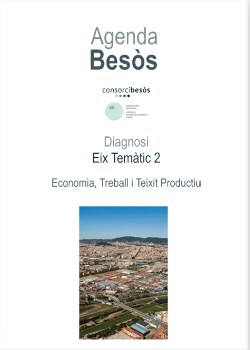

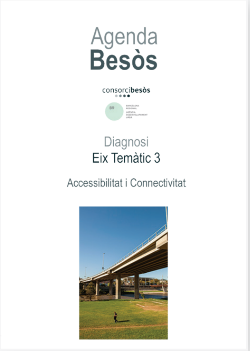

EIX 1. COHESIÓ SOCIAL I BARRIS

- Aspectes demogràfics i cicle de vida
- Formació i capital humà
- L'impacte de la crisi econòmica i l'augment de la pobresa
- Salut i autonomia personal
- Xarxes de suport
- Barri i percepció d'inseguretat
- Habitatge
- Equipaments de proximitat
- La vulnerabilitat urbana al Besòs

EIX 2. ECONOMIA, TREBALL I TEIXIT PRODUCTIU

- Activitat econòmica
- Polígons d'activitat econòmica
- Centralitats terciàries
- Teixits comercials

EIX 3. ACCESSIBILITAT I CONNECTIVITAT

- El territori i el model d'assentament urbà al Besòs
- Els elements socioeconòmics del Besòs
- Les xarxes de transport i la gestió de la mobilitat
- Les pautes generals de la mobilitat al Besòs
- Els impactes de la mobilitat al Besòs
- Situació dels plans de mobilitat urbana sostenibles a l'àmbit Besòs

EIX 4. INFRAESTRUCTURA VERDA–BLAVA

- Anàlisi del verd
- Anàlisi dels serveis socioambientals en parcs i jardins
- Connectivitat ecològica
- Espais intersticials i de marge (EIM)
- Espais periurbans

EIX 5. QUALITAT AMBIENTAL

- Qualitat de l'aire
- Qualitat acústica
- Qualitat odorífera
- Energia
- Cicle de l'aigua
- Residus

EIXOS TRANSVERSALS

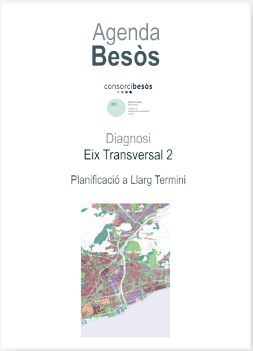

EIX 1. COHESIÓ SOCIAL I BARRIS

- Teixit social i participació ciutadana
- Densitat institucional i polítiques públiques
- Mirades del territori

EIX 2. ECONOMIA, TREBALL I TEIXIT PRODUCTIU

- Medi ambient
- Mobilitat
- Assentaments urbans

Visió estratègica:
10 Objectius i 50 Línies Estratègiques

1. **Fomentar una identitat compartida, centrada en el riu com a element cohesionador dels barris del Besòs.**
   - Construir convivència, millorar la percepció de seguretat i reduir l'estigma social entre els mateixos residents.
   - Impulsar el concepte de l'aigua com a element vertebrador de l'Eix Besòs i de la metròpolis.
   - Realitzar unes activitats cívics-culturals a l'espai de la llera del riu per mostrar activitats identitàries del territori.
   - Promoure activitats al parc fluvial vinculades a la recuperació de la memòria col·lectiva i a la generació d'una identitat compartida pels barris (Festa del Riu).

2. **Reforçar l'equitat social per reduir les condicions de vulnerabilitat als barris del Besòs.**
   - Ampliar la protecció social a partir de polítiques de garantia de rendes des d'una perspectiva supramunicipal.
   - Harmonització i simplificació de les polítiques d'atenció a la vulnerabilitat econòmica municipals (compactació de tipus i unificació de criteris de concessió de les ajudes).
   - Impulsar iniciatives d'economia social i solidària.
   - Atenció especial a àrees d'alta vulnerabilitat urbana.
   - Integrar variables socials i de renda en l'aplicació de les diferents polítiques de mobilitat al territori Besòs.
   - Garantir el dret dels infants a les activitats de vacances i alhora fomentar l'aparició d'una oferta de lleure educatiu durant tot l'any en barris on aquestes necessitats no estan cobertes.

3. **Promoure les polítiques actives de formació com a palanca d'inserció laboral.**
   - Activació de centres de polítiques de formació.
   - Escoles de Segona Oportunitat.
   - Coordinació i harmonització de les polítiques de formació a l'àmbit Besòs.

4. **Garantir el dret a l'habitatge impulsant polítiques coordinades amb els agents del territori.**
   - Fomentar la gestió conjunta de la promoció de l'habitatge a partir d'un pla director de l'habitatge, mitjançant el suport administratiu i tècnic d'una oficina específica.
   - Fomentar polítiques coordinades amb els agents per afrontar les situacions d'Alta Vulnerabilitat Residencial.
   - Incrementar el parc d'habitatge destinat a polítiques socials de manera coordinada.
   - Promoure la rehabilitació d'edificis energèticament eficient, socialment justa i en el marc d'intervencions integrals.

5. **Millorar l'accessibilitat i connectivitat entre els barris del Besòs.**
   - Augmentar i millorar l'accessibilitat física i la qualitat dels carrers.
   - Formular un pla de jerarquització i estructuració viaria comuna pera a tot l'àmbit Besòs.
   - Adequar i millorar l'espai urbà per facilitar la mobilitat a peu i en bicicleta.
   - Racionalitzar i replantejar el servei d'autobús als municipis, per millorar-ne les connexions internes.
   - Garantir l'accés al transport públic de la població més vulnerable, i als sectors en transformació.
   - Impulsar l'ampliació de la xarxa de metro i tramvia per tal de millorar l'accessibilitat i connectivitat entre els barris i amb la regió metropolitana.
   - Millorar la intermodalitat de la xarxa-
   - Generar nous intercanviadors que serveixin d'aportació als modes ferroviaris.
   - Millorar l'accessibilitat del parc fluvial, aproximar les dues vores del riu i dels espais de l'entorn.
   - Millorar l'accessibilitat als polígons d'activitat econòmica en modes sostenibles.
   - Reduir la presència de l'aparcament en superfície als carrers aprofitant per harmonitzar les polítiques de regulació de l'aparcament.

6. **Compensar les externalitats negatives de les grans infraestructures integrant-les a les diverses lògiques urbanes.**

   - Adequar la servitud de les grans infraestructures a l'entorn urbà que creuen.
   - Cessió de l'espai de servitud per un ús més urbà a les administracions locals i/o metropolitanes.
   - Facilitar la integració urbana (reducció d'impactes, creació d'espai públic, augment de la permeabilitat...) entre els barris on les grans infraestructures de transport actuen de barrera física, i entre els dos marges del riu Besòs.
   - Incorporar els espais residuals entre la ciutat i el riu com espai públic i de relació social.
   - Adequar el pas de les grans infraestructures de sanejament per tal de permetre l'accés dels veïns al mar.

7. **Millorar la qualitat ambiental vertebrant les infraestructures verdes blaves.**

   - Augmentar l'accessibilitat i la superfície de verd urbà així com reforçar els serveis socioambientals dels parcs.
   - Garantir la qualitat ecològica dels torrents d'interès connector i la funcionalitat dels passos de fauna. Potenciar la biodiversitat en el Parc Fluvial i en els fons marins propers a la costa.
   - Preservar i consolidar espais agrícoles amb una activitat professional en perill i cercar espais per promoure agricultura de proximitat.
   - Millorar la qualitat acústica dels espais més crítics per tal de millorar el benestar de les persones i propiciar un ús de l'espai públic de qualitat.
   - Aprofitar millor el consum d'aigua freàtica i regenerada en els usos en què sigui compatible.
   - Esdevenir un àmbit decisiu en la transició energètica, en la implementació de polítiques cap a una economia circular i en establir mecanismes per a reduir encara més el consum de recursos.

8. **Impulsar àrees de coneixement i d'activitat econòmica metropolitana fomentant l'economia circular.**

   - Donar suport al desenvolupament dels Projectes d'Especialització i Competitivitat Territorial (PECT).
   - Consensuar una estratègia integrada respecte el desenvolupament dels polígons d'activitat econòmica (PAE) que actualitzi i doni resposta a les directrius establertes pel PTMB.
   - Desenvolupar programes de rehabilitació integral en els polígons d'activitat econòmica (PAE) integrats en el teixit urbà.
   - Desenvolupar mesures de dinamització per la millora de la competitivitat del teixit econòmic dels polígons d'activitat econòmica (PAE).
   - Identificar àmbits amb potencial pel desenvolupament de noves centralitats terciàries al marge esquerre.
   - Enfortir els eixos comercials existents i activació dels locals buits.

9. **Promoure la revitalització i l'enxarxament de l'associacionisme i l'enfortiment de les pràctiques d'innovació social.**

   - Fomentar el treball en xarxa entre les diferents entitats ciutadanes, compartint temàtiques d'interès i camps d'acció per tal d'enfortir la visió global del territori.
   - Potenciar iniciatives d'innovació social per tal que es reprodueixin en barris on actualment no existeixen i s'expandeixin amb la mateixa intensitat que en altres territoris de l'àrea metropolitana de Barcelona.
   - Ajudar a enfortir la relació entre les associacions tradicionals i les associacions de població nouvinguda.

10. **Enfortir la governança per gestionar conjuntament les oportunitats del territori i per impulsar polítiques i projectes en un marc metropolità.**

    - Constitució «comissions tècniques» *ad hoc* a escala Besòs que permetin el desplegament de l'Agenda Besòs sota els paraigües institucional del Consorci del Besòs.
    - Definir la metodologia i les eines necessàries per implementar el procés de participació ciutadana definit al pla de treball de l'Agenda.
    - Definir els mecanismes de seguiment de l'Agenda.

Agenda Besòs

VISIÓ ESTRATÈGICA

10 OBJECTIUS

1. IDENTITAT COMPARTIDA
2. VULNERABILITAT
3. FORMACIÓ
4. HABITATGE
5. ACCESSIBILITAT
6. INFRAESTRUCTURES
7. QUALITAT AMBIENTAL
8. CONEIXEMENT
9. ASSOCIACIONISME
10. GOVERNANÇA

50 LÍNIES ESTRATÈGIQUES

81 Km²
Superfície

1 Milió
de persones

4 Municipis
Badalona
Montcada i Reixac
Sant Adrià de Besòs
Santa Coloma de Gramenet

3 Districtes
Nou Barris
Sant Andreu
Sant Martí

98 Barris
més de 100 nacionalitats

16 Barris
dels 25 més vulnerables de l'AMB

PLA D'ACCIÓ

5 ESCALES D'INTERVENCIÓ

- AIGUA
- LLERA
- VORES
- BARRIS
- METRÒPOLIS

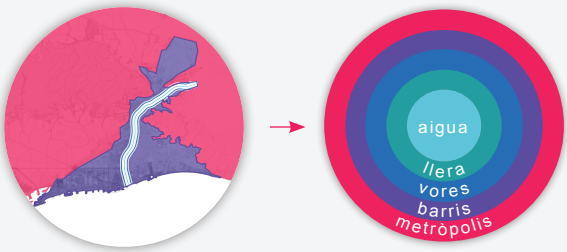

5 EIXOS D'ACCIÓ

EIX D'ACCIÓ 1: Impulsar la infraestructura verda–blava del Besòs

EIX D'ACCIÓ 2: Dissenyar les vores del Besòs: projecte vores

EIX D'ACCIÓ 3: Regeneració del sòl industrial

EIX D'ACCIÓ 4: Reduir la vulnerabilitat urbana dels barris del Besòs

EIX D'ACCIÓ 5: Impulsar nodes de coneixement i activitat productiva i cooperativa

12 HITS

AIGUA [8 projectes]
HIT 01: AIGUA COM RECURS NATURAL DELS BARRIS DEL BESÒS

LLERA [7 projectes]
HIT 02: UNA NOVA GESTIÓ DEL PARC FLUVIAL

VORES [28 projectes]
HIT 03: ELS BARRIS VAN AL RIU

BARRIS [66 projectes]
HIT 04: PLA ESTRATÈGIC DE L'HABITATGE DEL TERRITORI BESÒS
HIT 05: REHABILITACIÓ INTEGRAL PER REDUIR LA VULNERABILITAT
HIT 06: PLA DE VIES DELS BARRIS DEL BESÒS
HIT 07: ACOMODAR LES INFRAESTRUCTURES ALS BARRIS
HIT 08: EDIFICIS REPROGRAMABLES
HIT 09: FIXAR I POTENCIAR EL TEIXIT PRODUCTIU
HIT 10: BESSOSSADA. LES FESTES DEL RIU

METRÒPOLIS [21 projectes]
HIT 11: IMPULSAR TRES NODES DE CONEIXEMENT I ACTIVITAT ECONÒMICA AL TERRITORI BESÒS
HIT 12: IMPULSAR TRES PARCS METROPOLITANS AL BESÒS

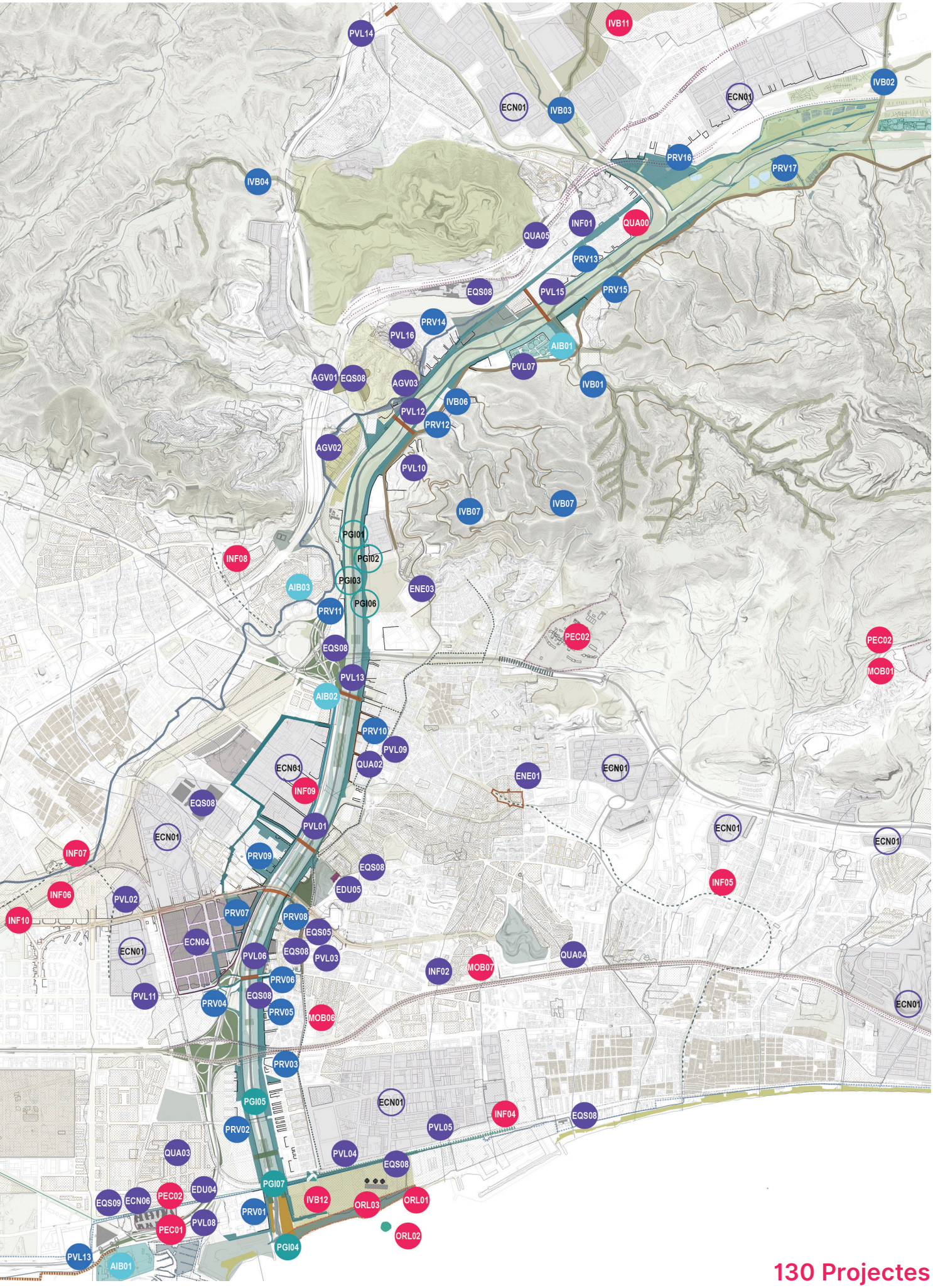

130 Projectes

3 Pla d'acció

Eixos estratègics

El Pla d'Acció és el conjunt de projectes, accions i activitats que cal desenvolupar per avançar en les línies estratègiques i aconseguir els objectius que es fixen en l'Agenda. El Pla recull en una base de dades 130 actuacions de molt diversa temàtica i tipologia, que s'han agrupat segons cinc Eixos d'Acció que es corresponen amb les prioritats detectades a l'avaluació estratègica del territori:

- **Eix d'Acció 1.** Impulsar la infraestructura verda—blava del Besòs: potenciar el parc fluvial com espai de biodiversitat i augmentar els usos socials del riu.
- **Eix d'Acció 2.** Dissenyar les vores del Besòs: millorar la connectivitat entre els barris i acomodar les infraestructures a l'entorn urbà.
- **Eix d'Acció 3.** Regeneració del sòl industrial: Estratègia comuna pel sòl d'activitat econòmica en enclavaments urbans.
- **Eix d'Acció 4.** Reduir la vulnerabilitat urbana dels barris del Besòs: Actuacions coordinades en l'àmbit social.
- **Eix d'Acció 5.** Impulsar nodes de coneixement i activitat productiva i cooperativa.

Àmbits i projectes

Molts dels projectes, accions i activitats del Pla d'acció són transversals i incideixen sobre més d'un dels objectius o línies estratègiques. Per tal d'organitzar-los, d'entre les diferents opcions s'ha triat el criteri de fer-ho per escales d'intervenció, per tal d'ajustar millor les tasques als agents implicats en el territori des de la perspectiva de la gestió. S'han definit cinc escales d'intervenció: l'aigua, la llera i la vora del riu, els barris i la metròpolis. Per cadascú d'aquests àmbits d'actuació s'han identificat uns projectes emblemàtics que seran prioritaris en la implementació de l'Agenda, segons criteris temporals, pressupostaris i de retorn social.

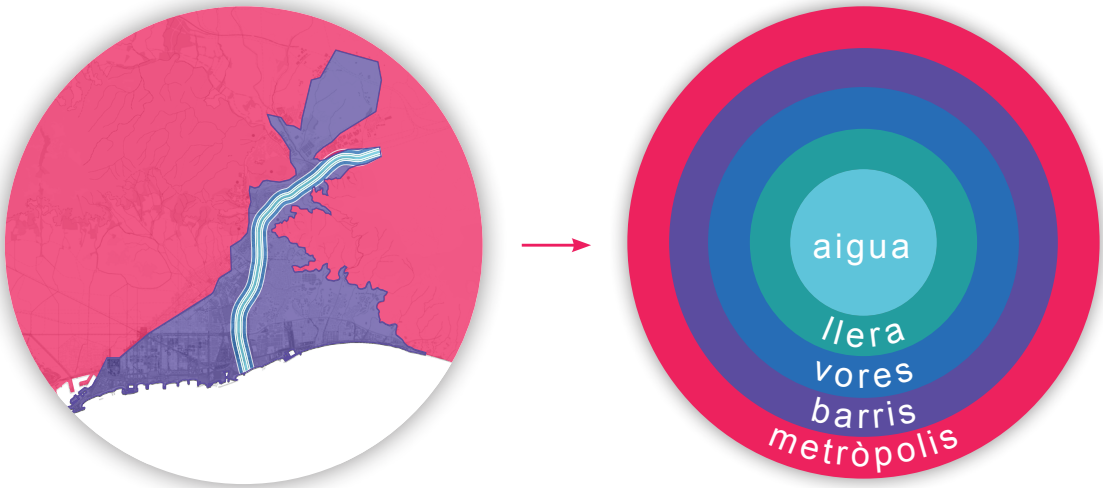

AIGUA

Diagnosi

El cicle de l'aigua és l'element protagonista del territori Besòs. La presència del riu Besòs, els seus afluents i els aqüífers associats condicionen aquest entorn aquest des del punt de vista natural, paisatgístic, ambiental i urbanístic.

Objectiu

La disponibilitat de nombrosos recursos hídrics i la presència d'importants infraestructures del cicle de l'aigua esdevenen un element estratègic propi d'aquest territori, que ha de generar un valor diferencial respecte a la resta de l'àmbit metropolità. L'Agenda Besòs ha de posar sobre la taula una nova gestió del cicle de l'aigua.

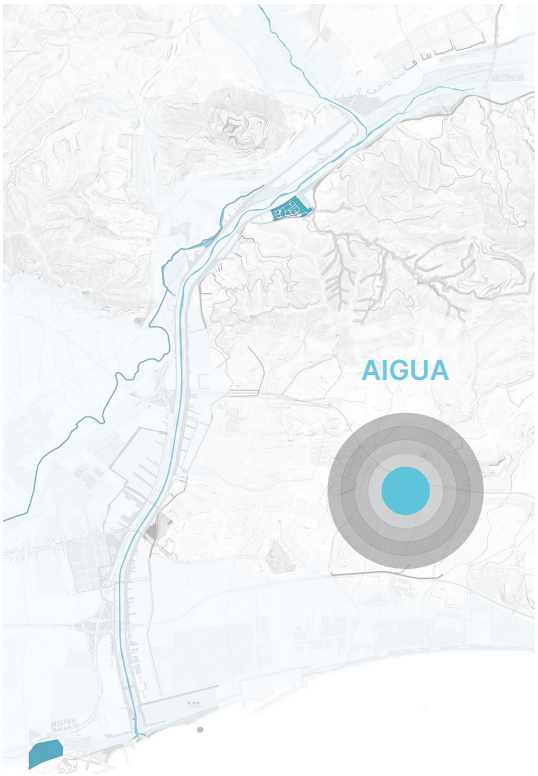

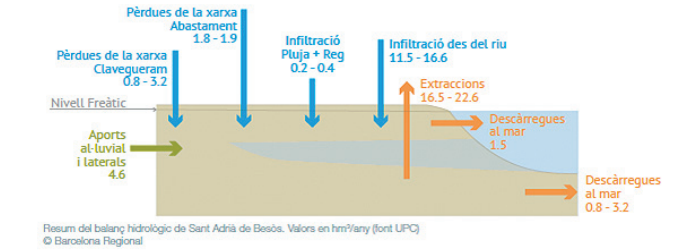

Resum del balanç hidrològic de Sant Adrià de Besòs. Valors en hm³/any (font UPC)
© Barcelona Regional

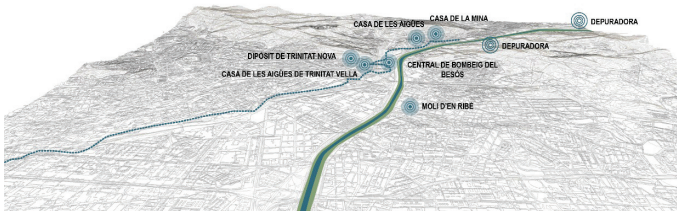

HITS

AB04- Xarxa d'aprofitament d'aigua freàtica pels municipis. L'abundant presència de recursos freàtics de l'aqüífer del Besòs, permet cobrir una part important de les demandes d'aigua no potables municipals. La suma de totes les xarxes permet un increment dels recursos freàtics aprofitables de 290.000 m³ anys, respecte a la situació actual.

AB02- Itineraris de l'aigua. Es tracta de reordenar l'espai entorn de l'aigua, com a pas cívic de divulgació de l'aigua. Acompanyat de material de divulgació del paper de l'aigua als barris del Besòs.

AB03- Suport al Pla Director del Rec Comtal. Donar suport a la redacció del Pla Director del Rec Comtal, en fase de redacció per part de l'Ajuntament de Barcelona, coordinar territorialment tota la infraestructura hidràulica. Col·labora amb totes les administracions sectorials implicades per a convertir el Rec Comtal en un espai cívic de memòria històrica i impulsar la funcionalitat hidràulica per a regar el parc de la ciutat de Barcelona.

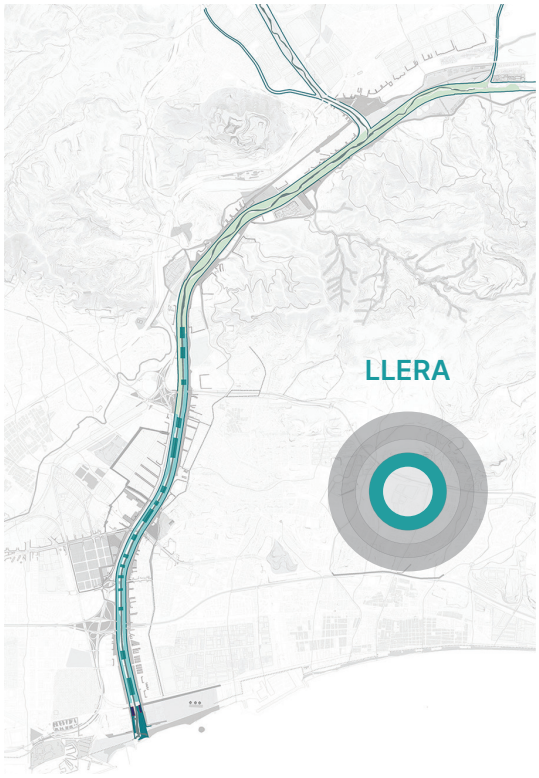

LLERA

Diagnosi

Fa 17 anys de la inauguració de la primera fase del Parc Fluvial del riu Besòs. Els objectius inicials s'han complert. No obstant hi ha una diversitat d'activitats i usos actuals «impensables» inicialment. Hi ha un augment clar de la demanda d'ús social: El parc fluvial requereix d'una gestió més intensa. Els usos especialitzats en salut i esport no abasten tot el potencial d'un parc metropolità de més de 2 milions d'usuaris. És necessària una reflexió sobre la situació actual i una definició de reptes de futur.

Objectiu

Establir un nou marc de gestió del parc fluvial, en col·laboració amb els agents del territori, per gaudir d´un riu obert a la ciutadania.

HITS

UNA NOVA GESTIÓ DEL PARC FLUVIAL

PG01- Pla Emergència i de Seguretat. Dotar al Parc Fluvial del riu Besòs d'una nova versió del Sistema d'Alerta hidrològica (SHABE) que s'adapti a les noves necessitats del parc.

PG02- Pla d'Usos. Redacció d'un nou reglament d'usos que reguli les activitats a realitzar al Parc.

PG03- Pla de Biodiversitat. Realitzar accions al llarg de tota la llera que potenciïn la biodiversitat, des de les tasques de manteniment com a la implantació de zones refugi.

PG04- Desembocadura. Creació d'una àrea natural destinada als animals salvatges, no accessible per a persones i animals domèstics.

PG05- Guals Besòs. Construcció de dos guals a la llera del riu per ampliar la direccionalitat dels itineraris possibles actuals i formar-ne de nous que permetin distribuir millor els vianants del parc.

PG06- Pla d'explotació i manteniment. Implementar un nou programa de manteniment i explotació que incorpori les noves directrius del Pla de gestió integral del Parc Fluvial del riu Besòs.

VORES

Diagnosi

La falta de circuits continus per a vianants i bicicletes al llarg de l'àmbit de les vores del riu, juntament amb la falta de qualitat d'alguns dels seus espais públics així com la seva manca de confort, fan que la relació entre el parc fluvial del Besòs i el seu entorn no sigui clara ni agradable i que el seu espai de vores així com la façana que el delimita, no tinguin un atractiu que potenciï el gaudi del seu espai.

Objectiu

Per continuar la transformació del riu, es proposa treure de l'aïllament, quasi físic, el riu de la resta de ciutat metropolitana integrant el parc fluvial del Besòs en un sistema de parcs que anirà recollint tots els espais lliures a les vores del riu.

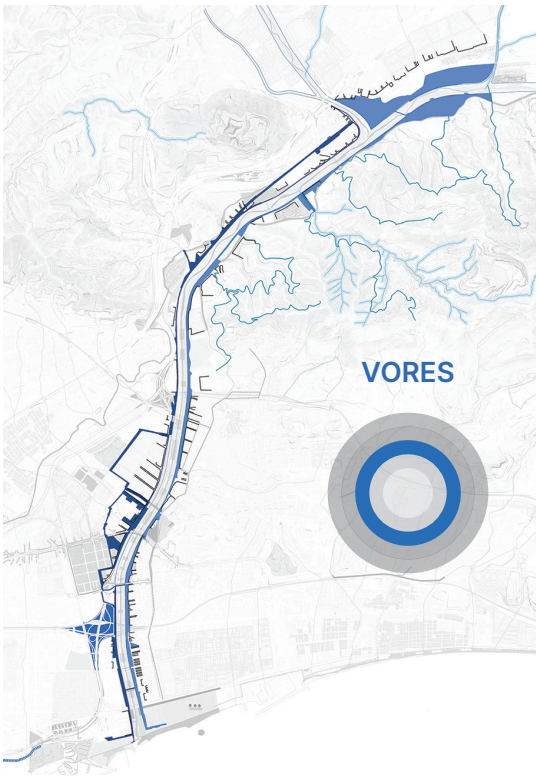

HITS

EL MARGE DRET: BARCELONA CONSTRUEIX LA FAÇANA FLUVIAL

PV01- Adequació de les vores de la desembocadura del riu Besòs. Es proposa realitzar una connexió en el marge esquerre donant continuïtat a la ronda verda del costat Barcelona del riu cap al marge superior i inferior esquerre a través del pas inferior que creua el pont i les vies del tren.

PV04- Adequació de la carretera de la Catalana i connexió amb carrer Guipúscoa. Es proposa donar continuïtat al passeig en contacte amb el riu a la cota ciutat des de la Catalana fins a la nova transformació urbanística prevista a l'entorn de Sant Ramón de Penyafort.

PV07- Façana fluvial polígon Montsolís. Es proposa re urbanitzar el carrer de l'Avançada separant-lo per una «barrera» verda de la ronda i col·locant-li un carril bici que recorri tot el front cap al riu separat de la circulació per una franja d'aparcament.

PV11- Camí fluvial Trinitat/Vallbona (marge dret). Es proposa millorar la relació entre la sortida de metro de Baró de Viver, el Pont de Santa Coloma i la llera dreta del riu, consolidant un espai de vorera cap al metro i un altre en contacte amb el mur de contenció del riu.

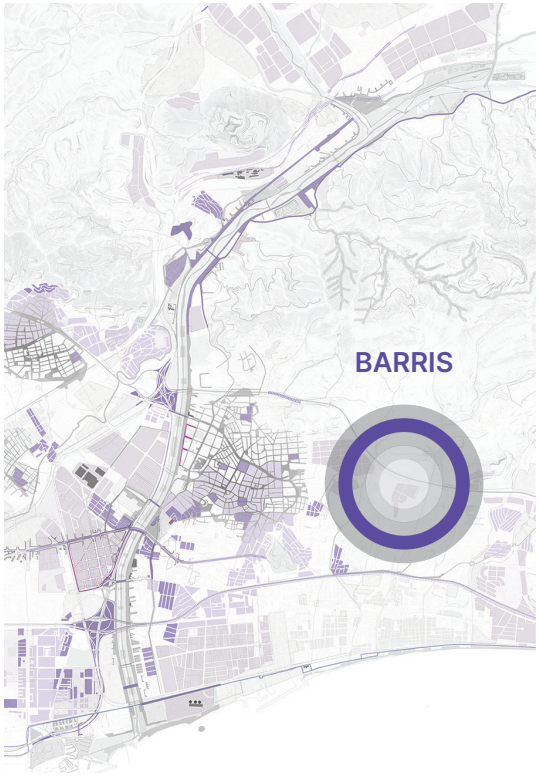

BARRIS

Diagnosi

L'imaginari col·lectiu associa els barris del Besòs com a vulnerables, estigmatitzats i perillosos. Però els barris del Besòs tenen també un potencial per explotar i deixar de ser invisibles o poc atractius. A tot això es pot afegir la valoració positiva de disposar de sòl industrial on actualment hi ha polígons d'activitat econòmica que permet plantejar-ne la revitalització i atreure noves activitats centrades en el coneixement i la innovació.

Objectiu

Fomentar una identitat compartida, centrada en el riu com a element cohesionador dels barris del Besòs i reforçar l'equitat social per reduir les condicions de vulnerabilitat als barris del Besòs. Per desenvolupar aquests dos grans objectius es plategen uns objectius més específics com promoure les polítiques actives de formació i l'associacionisme com a palanca d'inserció laboral, garantir el dret a l'habitatge impulsant polítiques coordinades amb els agents del territori i millorar l'accessibilitat i connectivitat entre els barris del Besòs.

HITS

ESTRATÈGIA PEL DRET DE L'HABITATGE AL BESÒS

HAB01- **Pla Estratègic de l'Habitatge del Territori Besòs—Agència de l'Habitatge.** Aquest Pla ha de servir principalment per establir les directrius que permetin l'elaboració dels plans locals d'habitatge de cada municipi.

HAB03- **Redacció d'un Pla d'Actuació Integral per a persones en situació d'Alta Vulnerabilitat Residencial.** La finalitat del Pla és fomentar polítiques coordinades amb els agents per afrontar les situacions d'Alta Vulnerabilitat Residencial i crear els instruments adients per implementar-les.

REHABILITACIÓ INTEGRAL PER DISMINUIR LA VULNERABILITAT

HAB04- **Redactar Programes d'intervenció multidimensional en àrees d'alta vulnerabilitat urbana.** Desenvolupar programes transversals per reforçar l'equitat social i reduir vulnerabilitats en els àmbits de l'educació, la salut, l'economia local, els dèficits urbanístics i la participació ciutadana.

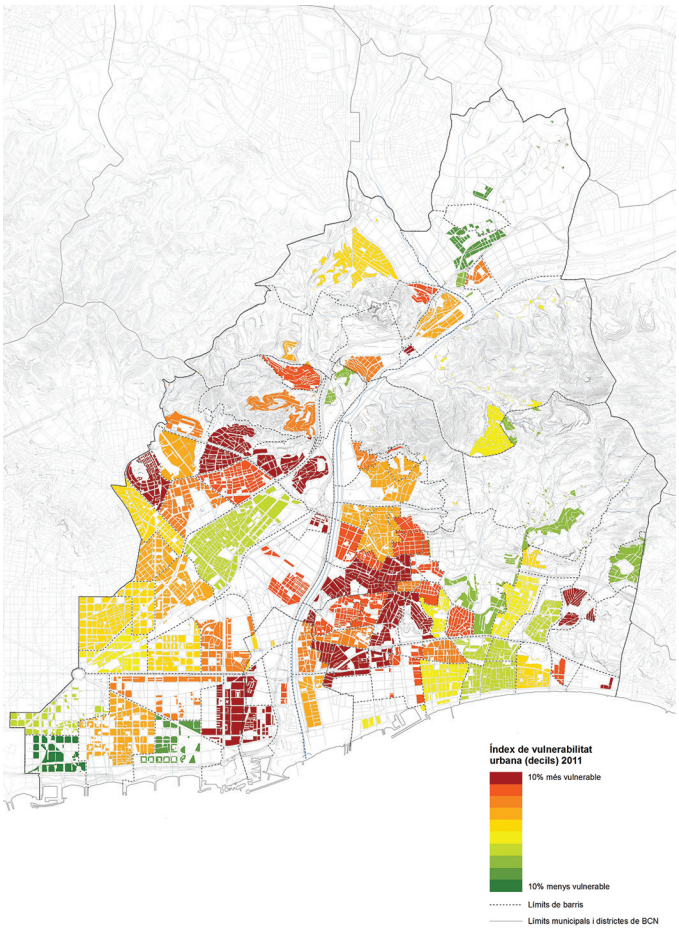

FOMENTAR UNA IDENTITAT COMPARTIDA

SC02- **Besossada.** Les festes del riu: La Besossada, terme agafat de les crescudes sobtades del riu, és un esdeveniment popular d'escala territorial que té intenció d'implantar-se al calendari de festes anual. El projecte es fonamenta en el treball de cocreació d'un esdeveniment en el que els ciutadans–protagonistes participin d'una posada en escena d'escala i visibilitat superior gràcies a la col·laboració amb artistes i creadors.

FIXAR I POTENCIAR EL TEIXIT PRODUCTIU

ECO04- **Pla estratègic per la revitalització dels PAEs (Projecte Pilot Montsolís).** Elaboració d'un Pla estratègic per revitalitzar els PAEs del Besòs i desenvolupar un projecte pilot pel PAE de Montsolís, identificant el seu potencial en base a la seva localització estratègica i les millores necessàries en serveis i infraestructures vinculades a la producció.

PLA DE VIES DELS BARRIS DEL BESÒS

PVL02- **Eix Cantàbria–Santander–Pius XII.** El projecte proposa una secció continua des de la Rambla Guipúscoa de Barcelona fins a l'antiga carretera de València a Badalona. Per aconseguir aquesta secció homogènia és necessari actuar en dos ponts: un per a superar el pas del ferrocarril de la línia R1 i l'altre el pont del Molinet transformant la secció actual dedicada exclusivament als vehicles per una nova on s'hi encabirà una vorera i un carril bici.

PVL03- **Avda. Sanatori–Carretera de Santa Coloma de Gramenet.** Per a millorar la connectivitat amb el marge dret del riu, es proposa treure un carril de circulació del pont en sentit Sant Adrià per tal d'aconseguir tenir una vorera de 5,6 metres en el costat mar del pont amb espai segregat per a vianants i per a bicicletes.

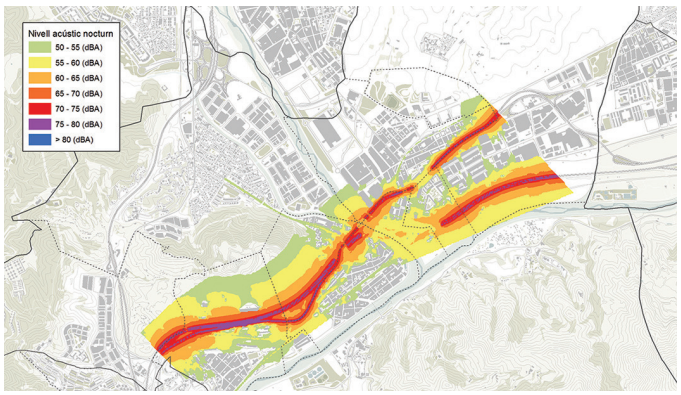

ACOMODAR LES INFRAESTRUCTURES ALS BARRIS

INF10- **Apantallament de la C-33 a l'alçada de Montcada i Reixac.** Pantalla acústica fonoabsorbent al marge esquerre de la C-33, entre la zona residencial i la llera del riu a 3 m; i una altra pantalla acústica fonoabsorbent entre la llera del riu i el polígon Pla d'en Coll a 4 m.

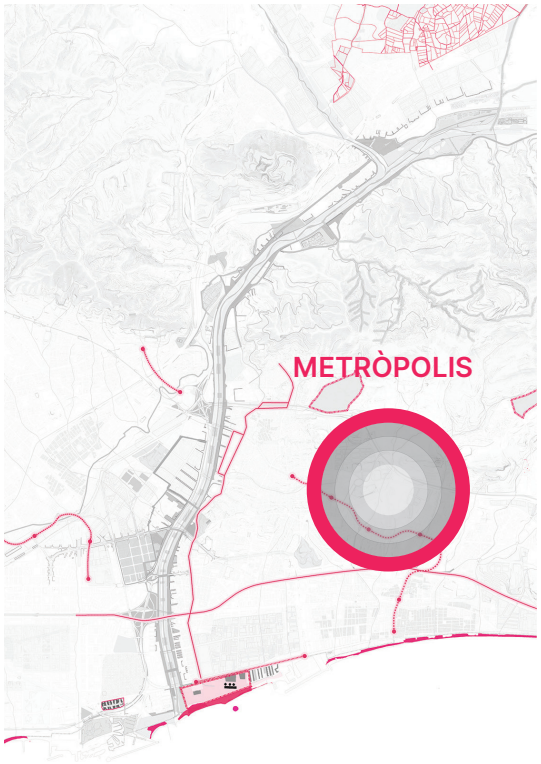

METRÒPOLIS

Diagnosi

Les grans infraestructures han fragmentat el teixit urbà dels barris i impacta negativament en la qualitat ambiental i la mobilitat entre barris. Molts barris estan desconnectats entre si i desconnectats del riu. No existeix una estructura viària que creui els barris del Besòs i que els connecti amb els grans equipaments, com és el parc fluvial. S'ha detectat també la manca d'instruments de gestió supramunicipals i plans amb visió metropolitana.

Objectiu

L'Agenda fa propostes en forma de projectes, accions i activitats per gestionar e implementar, també des de la perspectiva metropolitana. Aquestes iniciatives suposen un repte i alhora una gran oportunitat per buscar fórmules que milloren la qualitat de vida dels ciutadans de manera més eficient i des de l'escala més adequada. Un objectiu clau és la sostenibilitat econòmica del Barris del Besòs, impulsant nodes d'activitat econòmica basats en la sinergia entre universitat, recerca i empresa. També planteja la importància de consolidar la gran infraestructura verda blava del Besòs.

HITS

IMPULSAR NODES DE CONEIXEMENT I ACTIVITAT ECONÒMICA AL TERRITORI BESÒS

PECT01- Litoral Besòs Territori Sostenible. Aquest projecte es fa coordinadament entre l'Ajuntament de Badalona, St. Adrià de Besòs, l'UPC i el Consorci del Besòs i la col·laboració de la Fundació B-TEC. Del total d'actuacions contemplades dins del PECT es duen a terme 11 operacions i 16 actuacions. Les actuacions previstes per part del Consorci són 3 operacions que s'emmarquen en diferents estudis i concretament la modelització de sòls contaminats, gestió d'aigües freàtiques i la monitorització de la qualitat del litoral.

PECT02- Eix del coneixement Besòs–Marina. Eix centrat en l'Alimentació i la Salut amb dues zones principals de coneixement que representen el Recinte Torribera (Diputació de Barcelona) relacionada amb Universitat de Barcelona i el Campus Biomèdic Germans Trias i Pujol relacionat amb la Universitat Autònoma de Barcelona i com a secundari el Pla d'actuació estratègic: IRTA & Sector de la Flor i Planta Ornamental pel control genètic de les llavors i disminució de la dependència de les multinacionals.

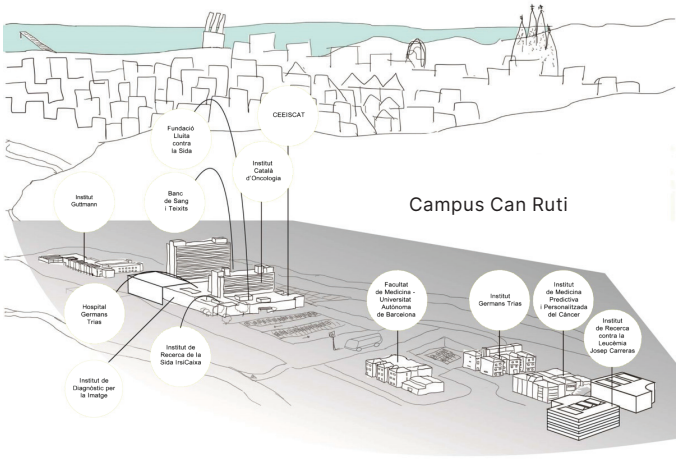

IMPULSAR NOUS PARCS METROPOLITANS AL BESÒS

PM01- Parc Agroforestal Metropolità del Pla de Reixac. L'àmbit s'ubica en l'espai agrícola situat al nord de Montcada i Reixac classificat actualment com a equipaments i zones verdes pel PGM. Es proposa la millora dels ecosistemes fluvials i la connectivitat dels torrents i rieres que el creuen, la protecció de les zones humides i de les zones d'interès per la fauna, així com la restauració de les zones degradades i la senyalització d'unes rutes per a la descoberta i gaudi de l'espai.

PM02- Parc de les Tres Xemeneies. Creació d'un parc per aprofitar al màxim la seva situació al costat del mar per tal de potenciar el seu ús amb nombroses activitats recreatives i de lleure vinculades també a la platja. Al marge esquerre del Besòs, tocant a la desembocadura, davant del mar i al voltant de Tèrmiques, la implantació d'un gran parc en un espai on l'actualitat està en desús, donant continuïtat amb el parc del Litoral.

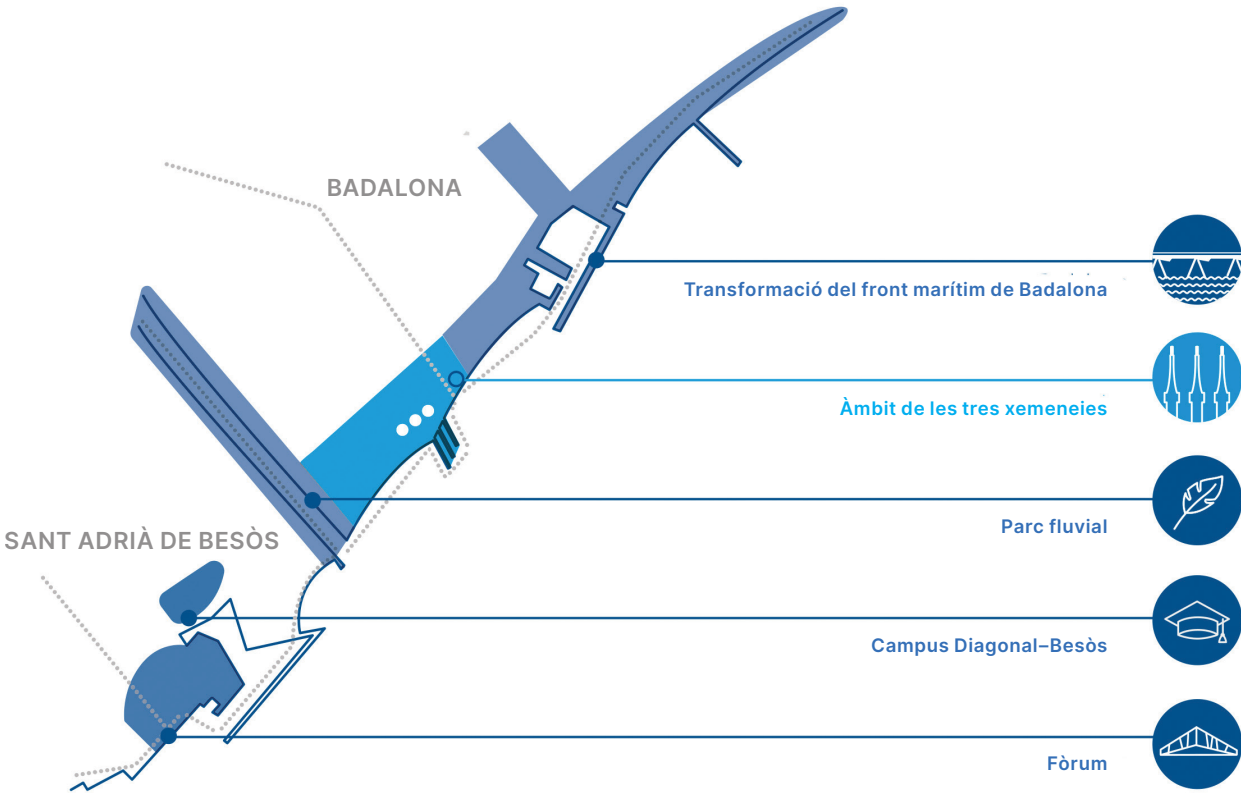

El front litoral i les tres xemeneies.

4 Pla de treball

L'Agenda Besòs és el resultat d'un pla de treball complex en el qual estan implicats els equips tècnics de les cinc administracions municipals, el Consorci del Besòs, Barcelona Regional, l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) i l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquesta col·laboració s'ha fet a través de nombroses reunions i l'intercanvi d'informació sobre els reptes i les oportunitats del territori.

COORDINACIÓ

Joaquim Calafí. Arquitecte / Consorci del Besòs (CB).

Marc Montlleó. Biòleg / Director de l'Àrea de Medi Ambient i Eficiència Energètica

EQUIP TÈCNIC

ÀREA D'ANÀLISI I ESTRATÈGIA URBANA

Maribel Cadenas. Arquitecta i antropòloga

Marcelo González. Arquitecte

Margherita Neri. Arquitecta i paisatgista

Bàrbara Pons. Arquitecta i paisatgista

Anna Puiggròs. Geògrafa

Miquel Pybus. Geògraf

Giorgia Sgarbossa. Arquitecta i paisatgista

Ioanna Spanou. Arquitecta i paisatgista

Xavier Tarragó. Geògraf i tècnic GIS

ÀREA DE MEDI AMBIENT I EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

Gemma Conde. Ambientòloga

Pablo Hernández. Tècnic medi ambient i GIS

Nuno Miguel Tavares. Enginyer ambientòleg

Sílvia Martín. Ambientòloga

Javier Morales. Enginyer

Gustavo Rodríguez. Enginyer industrial

Itzel Sanromà. Ambientòloga

ÀREA DE TERRITORI I PROJECTE

Jordi Castelló. Arquitecte

Aleix Coral. Enginyer de Camins, Canals i Ports

Maria Duatis. Arquitecta

Jordi Mercadé. Arquitecte

Isabel Peirató. Arquitecta

Nuria Piè. Arquitecta

Clara Roig. Arquitecta

Erick Valdez. Arquitecte

ÀREA DE MOBILITAT I D'INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT

Jordi Fuster. Enginyer de Camins, Canals i Ports

Cristina Jiménez. Economista

Joana Llinàs. Geògrafa

Lídia Padrós. Enginyera de Camins, Canals i Ports

Josep Prats. Enginyer de Camins, Canals i Ports

Mireia Sabata. Enginyera de Camins, Canals i Ports

Marc Taulats. Enginyer de Camins, Canals i Ports

Javier Villena. Geògraf

Beatriz Zaragoza. Enginyera de Camins, Canals i Ports

CAD I GIS

Albert Carbonell. Biòleg i tècnic GIS

Daniel Lorca. Projectista

Marçal Palma. Geògraf i tècnic GIS

Rubén Palma. Projectista

Laura Vergoñós. Ambientòloga i tècnic GIS

I el suport tècnic i administratiu de Barcelona Regional

COL·LABORACIONS

Consorci del Besòs (CB)

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB–UAB)

Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP–UAB)

Document V1,
Setembre 2019.

© IMATGES
© TEXTS

BR–Barcelona Regional

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, distribuïda, transformada, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars de la seva propietat intel·lectual.

consorci**besòs**

Ajuntament de Barcelona

Ajuntament de Badalona

Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet

Ajuntament de Sant Adrià de Besòs

Ajuntament de Montcada i Reixac

BARCELONA REGIONAL

Carrer 60, 25–27
Edifici Z. 2a planta
Sector A. Zona Franca
08040 Barcelona

T (+34) 932 237 400
F (+34) 932 237 414
br@bcnregional.com
www.bcnregional.com